

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
41 (1999)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-23-0

BRNO 2000

9 9990385

150, —

PŘEHLED VÝZKUMŮ 41 (1999)

Vydává: Archeologický ústav AV ČR Brno
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: infor@iabrno.cz

Odpovědný redaktor: PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.

Redakce a příprava pro tisk: Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla, Ph.D.,
PhDr. Lubomír Šebela, CSc., RNDr. Vladimír Hašek, DrSc.,
Mgr. Richard Zatloukal, Miroslav Lukáš, Alice Del Maschio,
Dana Gregorová

Na titulním listě: Orlovice, okr. Vyškov. Letecký dokumentační snímek
zaniklého hradu.

Tisk: BEKROS

Náklad: 350 ks

© 2000 by the Authors.

All rights reserved.

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

Závěrem je možno konstatovat, že vzhledem k povrchovému charakteru kolekce a předpokládanému překryvání jednotlivých kulturních horizontů není možné kolekci (i lokalitu) použít k detailnímu studiu bohunicieniu ani k vytváření relativních chronologií. Její význam tkví spíše v možnosti mapování vztahů mezi zdrojem suroviny (Stránská skála) a sídlištěm (Líšeň) a pochopení geografické distribuce sídlišť z počátku mladého paleolitu.

Petr Škrdla, AÚ AV ČR Brno

Literatura:

- Svoboda, J. 1987a: Stránská skála. Bohunický typ v brněnské kotlině. StAÚ ČSAV v Brně 14/1. Praha.
- Svoboda, J. 1987b: Výzkum Stránské skály a okolí v roce 1985 (k.o. Slatina a Líšeň, okr. Brno-město). Přehled výzkumů 1985, 13.
- Svoboda, J. 1991: Stránská skála. Výsledky výzkumu v letech 1985-1987. Památky archeologické 82, 5-47.
- Svoboda, J., Škrdla, P. 1995: Bohunician Technology. In: H.L.Dibble and O.Bar-Yosef, eds.: The Definition and Interpretation of Levallois Technology. Monographs in World Archaeology 23. Prehistory Press, Madison, Wisconsin.
- Škrdla, P. 1994: Rekonstrukce paleolitických technologií na Stránské skále. Pravěk NŘ 4, 5-15.
- Škrdla, P. 1996: The Bohunician reduction strategy. *Quaternaria nova* 6, 93-107.
- Škrdla, P. 1990: Další paleolitické nálezy z lokality Líšeň (okr. Brno-město). Přehled výzkumů 1987, 13.
- Škrdla, P., Plich, M. 1993: Osídlení epigravettieniu v okolí Stránské skály (okr. Brno-město). *Archeologické rozhledy* 45, 429-435.
- Valoch, K. 1974: Podstránská, eine Oberflächenfundstation des Aurignaciens in Brno-Židenice. *ČMM, Sc. soc.*, 59,5-42.

Summary:

During 1984-1990, a new collection of Early Upper Paleolithic (Bohunician) artifacts was collected at the site of Líšeň-Čtvrť (obr. 1-3).

BRNO (k.ú. Slatina, okr. Brno-město)

Stránská skála IIIc, f. Bohunicien, aurignacien. Sídliště a dílenský areál. Systematický výzkum.

V roce 1999 byl uzavřen tříletý projekt společného výzkumu mladopaleolitického osídlení Stránské skály (bohunicien - aurignacien), který

ARÚ Brno prováděl ve spolupráci s katedrami antropologie Harvardské univerzity a Masarykovy univerzity (PV 40, 1997-98, 147-149). Během naší závěrečné sezóny byl dokončen odkryv a dokumentace nálezů v sondě IIIc, která navazuje na sondu IIIa z roku 1984 (propojení obou výkopů řešila spojovací sonda IIIf). V současné době již probíhají ediční práce na přípravě závěrečné monografie, v níž autorský kolektiv shrne v interdisciplinárním pohledu celý soubor dosavadních prací na této významné lokalitě evropského mladého paleolitu.

Nové výzkumy přinesly především celou sérii nových (konvenčních) radiometrických dat ze dvou laboratoří, které datují bohunické osídlení lokality (minimálně) do intervalu mezi 40.000-34.000 lety.

Kvartérně-geologický výzkum P. Havlíčka a L. Smolíkové prokazuje existenci dvou základních půd, které obě obsahují artefakty mladého paleolitu. Podle L. Smolíkové stojí obě na počátku vývojové katény počínající pararendzinou a končící černozemí, která odpovídá vyznávajícímu průběhu PK II. Svrchní, slabě vyvinutá černozem, místy zřetelně rozčleněná do dvou až tří horizontů, byla v regionu jižní Moravy již dobře doložena na celé řadě lokalit (Valoch 1996). Spodní pararendzina, jejíž stratigrafický a kulturně-chronologický význam je zatím znám nedostatečně, je výrazně paraautochtonní a bývá též zastoupena hlinopísky.

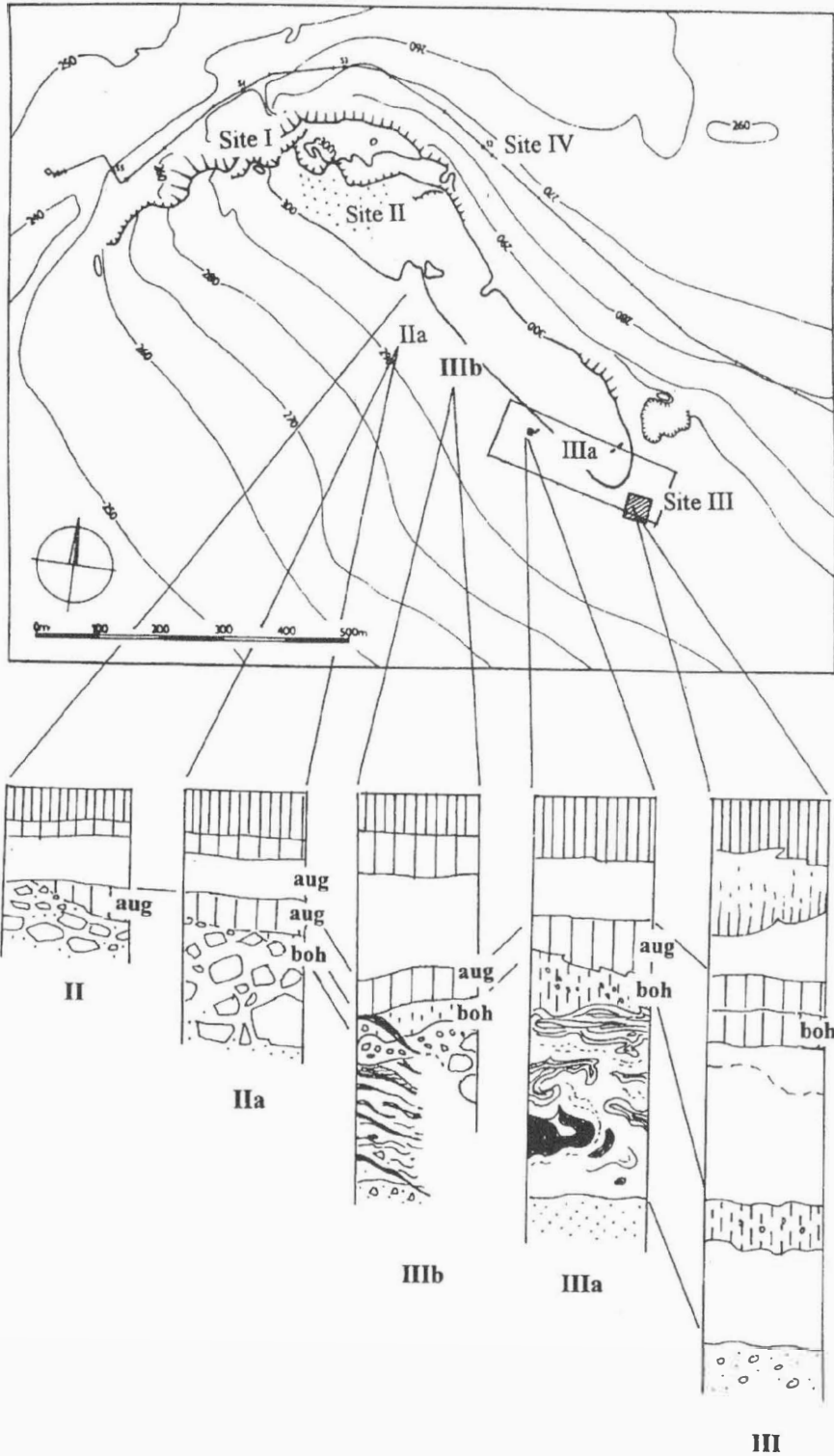
Nové výzkumy T. Czudka prohloubily také dosavadní poznatky (srv. Czudek - Smolíková - Svoboda 1991) o působení periglaciálních svahových procesů, geliflukce a kryoturpace. Ty postihly především spodní z obou půd a její podloží, a to až na úroveň povrchu předkvartérních útvarů (baden - jura). Ukazují, že podnebí pleniglaciálu bylo v té době výrazně studené a suché, místy bez vegetace, zvláště v období, kdy vznikala laminární geliflukce. Příznivější aspekty (periody) pleniglaciálního klimatu dokumentuje nové zhodnocení fauny od R. Musila (převaha koně, méně tur/bizon, ojediněle mamut) a další doplňující údaje o vegetaci ze sondy III d od E. Opravila (borovice, méně smrk).

Z hlediska archeologie doplnil výzkum v letech 1997-1999 nové soubory bohunicieniu (v menší míře i aurignacieniu), vyrobené převážně z lokálního rohovce typu Stránská skála, které z technologického hlediska analyzují P. Škrdla a G. Tostevin. Stratigraficky jsou artefakty bohunicieniu vázány jak na spodní půdu, kde jsou v plném rozsahu postiženy svahovými posuny, tak na bazální horizont nadložní černozemě. Novými metodami je analyzován rovněž prostorový rozptyl těchto artefaktů a jejich vztahy ke stopám ohňů, at' již jde o vrstvy druhotně posunutě nebo ležící in

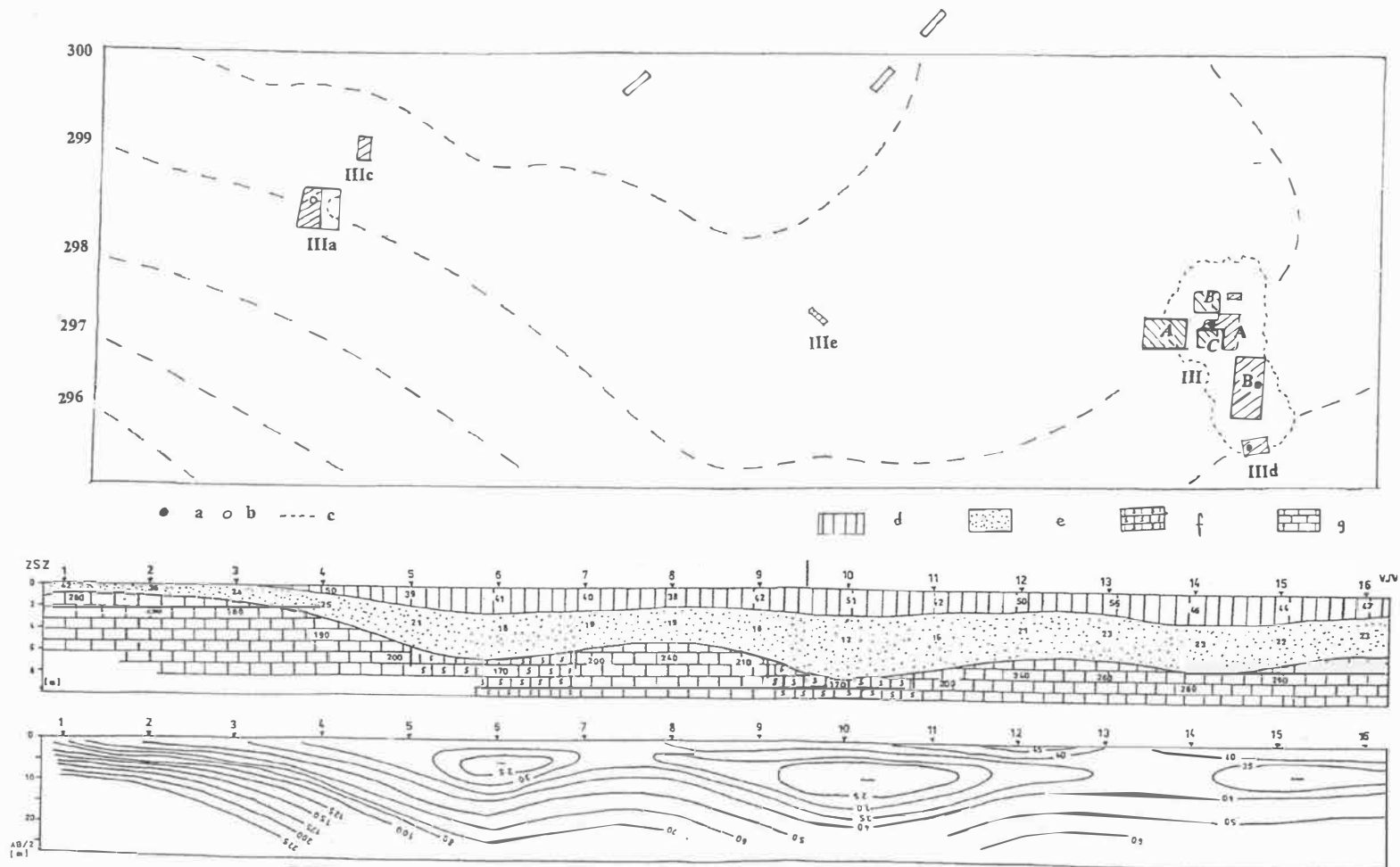
situ (L. Jarošová, G. Monnier). Vyústěním všech uvedených rozborů bude interregionální srovnání Stránské skály, zejména ve vztahu k technologicky srovnatelným industriím Předního východu. Pokusíme se testovat hypotézu, zda specifická

bohunická technologie odráží migraci lidské populace.

Jiří Svoboda. AÚ AV ČR Brno

Obr. 1. Celkový plán Stránské skály a stratigrafické korelační schéma hlavních sond (1982-1999). General plan of Stránská skála hill and stratigraphic correlation scheme of the main trenches (1982-1999).

Obr. 2. Stránská skála, detail plochy zkoumané v letech 1997-1999 (obdélník na obr. 1) a profil podle geofyzikálních měření (podle V. Haška a kol.). a - bohunická ohniště, b - aurignacká ohniště, c - objekty MMK a KNP, d - sprašovitě zeminy, e - jílovito-písčité zeminy, f - oslabená pásma v podložních horninách, g - karbonáty. Stránská skála, detail of the 1997-1999 area (oblong space on Fig. 1) and section according to geophysical measurements (after Hašek et al.). a - Bohunician hearth, b - Aurignacian hearth, c - Neolithic and Aeneolithic features, d - loess, e - clayish-sandy sediments, f, g - carbonates.

Tab. 1. Celkový přehled konvenčních radiometrických dat ze Stránské skály (B.P.).

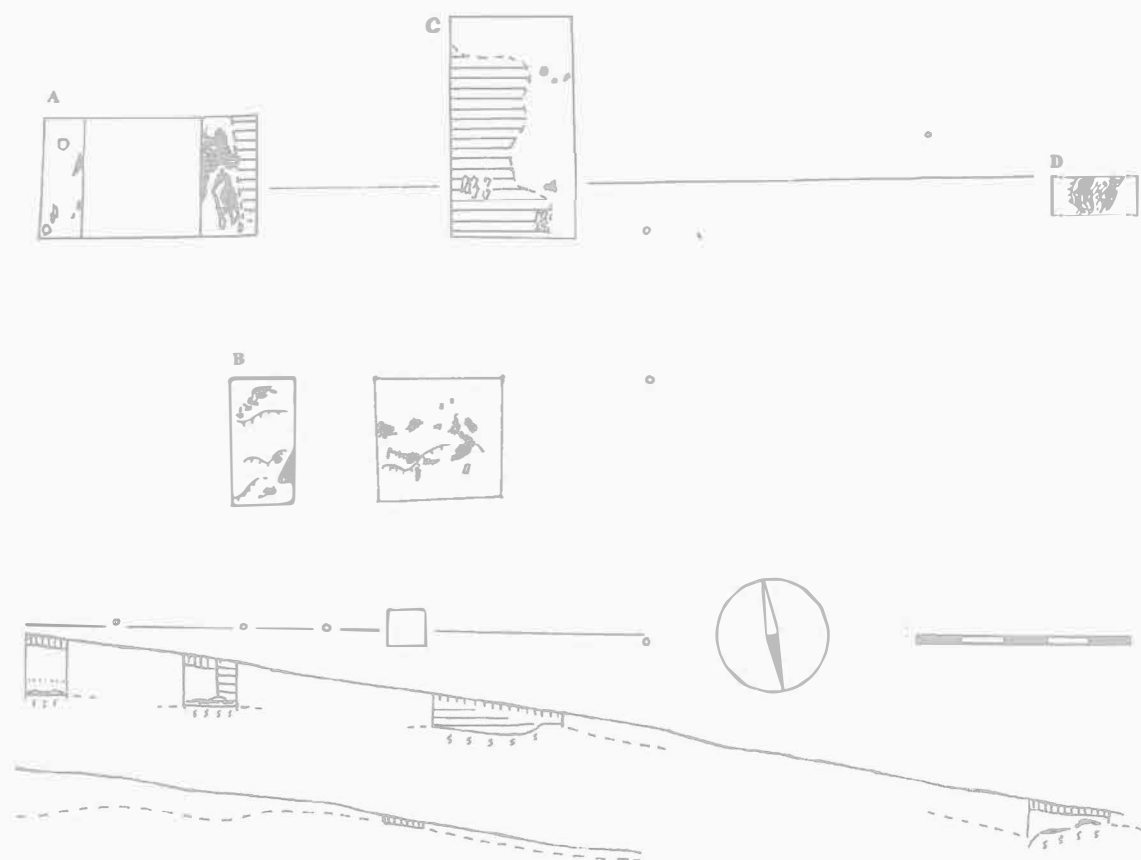
Vzorek č.	Materiál	Lok.	Rok výzkumu	Poloha /čtverec	Stratigrafie	Kontext	Výsledná hodnota
GrN 12606	uhlíky	IIa	1984		spodní půda	bohuncien	41,300 +3100-2200
AA 32058	uhlíky	IIIc	1997	C2a	spodní půda	bohuncien	38,300±1,100
GrN 12297	uhlíky	III	1982	výz. Valoch	svrchní půda/baze	bohuncien	38,200±1100
GrN 12298	uhlíky	III	1982	A - ohniště	svrchní půda/baze	bohuncien	38,500 +1400-1200
AA 32059	uhlíky	IIId	1998	A2d	svrchní půda/baze	bohuncien	37,900±1,100
AA 32060	uhlíky	IIId	1998	B1c	svrchní půda/baze	bohuncien	37,270±990
AA 32061	uhlíky	IIId	1998	B1a+c	svrchní půda/baze	bohuncien	35,080±830
GrA 11504	uhlíky	IIId	1998		svrchní půda/baze	bohuncien	34,530+830-740
GrA 11808	uhlíky	IIId	1998	A2d-ohniště	svrchní půda/baze	bohuncien	35,320+320-300
GrN 12605	uhlíky	IIa	1984	ohniště	svrchní půda	aurignacien	30,980±360
GrN 14826	uhlíky	IIa	1986	ohniště	svrchní půda	aurignacien	32,350±90
GrN 16918	uhlíky	IIIb	1989		svrchní půda	aurignacien	32,600 +1700 - 1400
GrN 13945	kost	IV	1986		spraš	epigravettien	18,220±120
GrN 14351	kost	IV	1986		spraš	epigravettien	17,740±90

Literatura:

- Czudek, T., Smolíková, L., Svoboda J. 1991: Profil IIIa na Stránské skále v Brně. Anthropozoikum N.S. 20: 203-223.
- Valoch, K. 1996: Das Mittelwürm in den Lössen Südmährens und seine paläolithischen Kulturen. Eiszeitalter und Gegenwart 46: 54-64.

Summary:

The collaborative excavation project at Stránská skála (see PV 40, 1997-98, 147-149) was terminated in 1999 by excavation at trenches IIIc and IIIf. New evidence concerns Upper Pleistocene stratigraphy, palaeopedology (existence of two superimposed paleosoils of the uppermost PK II), frost features (especially visible in the lower paleosoil and in the underlying deposits), faunal and charcoal analysis, technological analysis and C 14 dating of the Bohunician. Final monograph on the Upper Palcolithic of Stránská skála is in preparation.

Obr. 1. Dolní Věstonice IIa. Situace sond A-D a řez svahem, výzkum 1999. Měřítko: 5 m. Location of trenches A-D and section of the slope, excavation 1999. Scale: 5 m.

DOLNÍ VĚSTONICE (okr. Břeclav)

Lokalita IIa (Lahmhöfe, Pod lesem). Gravettien. Část velkého loveckého sídliště. Záchranný výzkum.

Osídlení známé lokality Dolní Věstonice II v podstatě lemuje západní svah návrší podél protáhlé boční rokliny, která tvoří západní hranici

jak sprašového pokryvu, tak i paleolitického osídlení věstonicko-pavlovské sídelní aglomerace (Svoboda, v tisku, s lit.). Jižní část areálu tvoří obdělávané plochy "Pod lesem" (IIa) a "U kapličky" (IIb), které se přimykají nejblíže strmému úbočí Pavlovských vrchů, aniž by ovšem přesáhly standardní výškový interval gravettského osídlení. Lokalitu IIa zkoumal již E. Dania v roce 1932